

Snotterbord

0. Om dit Schone Schelde Snotterbord te kunnen spelen heb je nodig: 1 dobbelsteen, per speler 1 pion en 1 extra Snotterkrant om binnenin iets op te kunnen zoeken.

1. Bij de bron is de Schelde helder en schoon. 1 beurt overslaan om er van te genieten.

2. Hoe wordt Snotje in Frankrijk genoemd?

3. Hoeveel duizend jaar bestaat de Schelde? Kijk in het Snotje-verhaal of ga terug naar 1. Geén beurt overslaan.

4. Je bent nu 100 stappen van de bron. Hier komt het eerste gif uit een zijriviertje. 1 beurt overslaan om aan de grauwe kleur te winnen.

5. Dit zijn de eerste huizen. Ze hebben geen riool. Gooi nog een keer om uit de poep te komen.

6. Er stromen steeds meer beken en riviertjes in de Schelde. Jammer dat ze niet schoon zijn. Als troost mag je 3 plaatsen vooruit.

7. Dit is na Frankrijk de eerste grens. In welk land kom je nu? Opzoeken of 1 beurt overslaan.

8. Ho stop, Snotter. Je brengt vervuild water mee over de grens. Ga voor straf terug naar de poep in 5. Wacht op je volgende beurt.

9. Hoe wordt Snotter in België genoemd? Opzoeken of een beurt overslaan.

10. Je ziet nu steeds meer zieke vissen. Misschien is het ginds minder erg. Gooi nog maar een keer, en vind je het om te hullen? Nou, snotter dan maar een potje.

11. Zie je die blote billen? Alle opeenvolgende Belgen nog aan toe. Spring gauw naar 13.

12. Af en toe staat er een waterzuivering. Ze zijn veel te klein of ze werken niet goed. Zeg dus net als Snotteke OLALA, OLALA. Wacht op je volgende beurt.

13. Hier schijnt een lekker zonnetje. Dat is in elk geval schoon. Geniet er maar van.

14. Het rioolwater van Brussel komt hier ongezuiverd in de Schelde. Dat is troep van 1½ miljoen mensen. Foei wat een stank. Ga maar gauw door naar 18.

15. Wat is het nu benauwd. Er zit haast geen zuurstof in het water. Diep ademen en kalm op je beurt wachten. En, vooral niet snotteren.

16. Algen groeien als kool van die vuiligheid. Dat kost extra veel zuurstof. Zo gaat de Schelde dood. Ga terug naar 13.

17. Je bent nu bij Antwerpen. Vlakbij is het mooie gebied van De Durme. Je mag er 1 beurt van genieten.

18. Hier hoeft je niets te doen. Luister even naar de stilte in het natuurgebied.

19. De fabrieken vervuilen steeds erger. Noem 3 soorten vergif. Ze staan op de tekening binnenin deze krant.

20. Het wemelt hier van de zeeschepen. Je wordt haast overvaren. Kijk uit je doppen en sla een beurt over.

21. De Schelde stroomt hier over de grens van België naar Nederland. Hoe gaat Snotteke nu heten?

22. Hoe heet de Schelde in het Nederlandse stuk? Opzoeken of terug naar 18.

23. Het laatste stuk heet de Westerschelde. Nederlandse fabrieken vervuilen natuurlijk ook. Maar de Fransen en de Belgen maken het veel en veel erger. ZIJ zijn er vanaf en WIJ zitten ermee. Sla 2 beurten over om flink te snotteren.

24. In dit laatste stuk van de rivier komen zoet en zout water elkaar tegen. Hoe noem je zulk water? Opzoeken en doorgaan naar 29.

25. Puf, hier wordt koelwater geloosd. Dat verstoort het milieu. Roep 3 keer HELP en gooi nog maar een keer.

26. Hoera, hier staat een prima waterzuivering. Het kan NOG beter, maar alle beetjes helpen. Ga 3 plaatsen vooruit.

27. Je bent misselijk. Wie kruipt er nu ook in zulke vieze blubber. Blijf nu maar zitten totdat een ander op dit hokje komt.

28. Dit schorrengebied van 'Saef-tinge' is helemaal BRAK. Er leven veel bijzondere soorten planten en dieren. Kijk rustig rond tot je volgende beurt.

29. Als de Schelde weer schoon is komen sommige diersoorten vast weer terug. Noem er 2 die je vroeger vaak BOVEN water zag. Zodra je een 1 gooit mag je verder.

30. Dit is de Noordzee. Wie er het eerst komt heeft gewonnen. Maar straks winnen we allemaal. Want de Schelde en de Noordzee worden weer schoon. Het MOET dus het LUKT. Daarom niet blijven snotteren, maar doen wat je kunt!

EINDE SNOTTERBORD

SCHONE SCHELDE

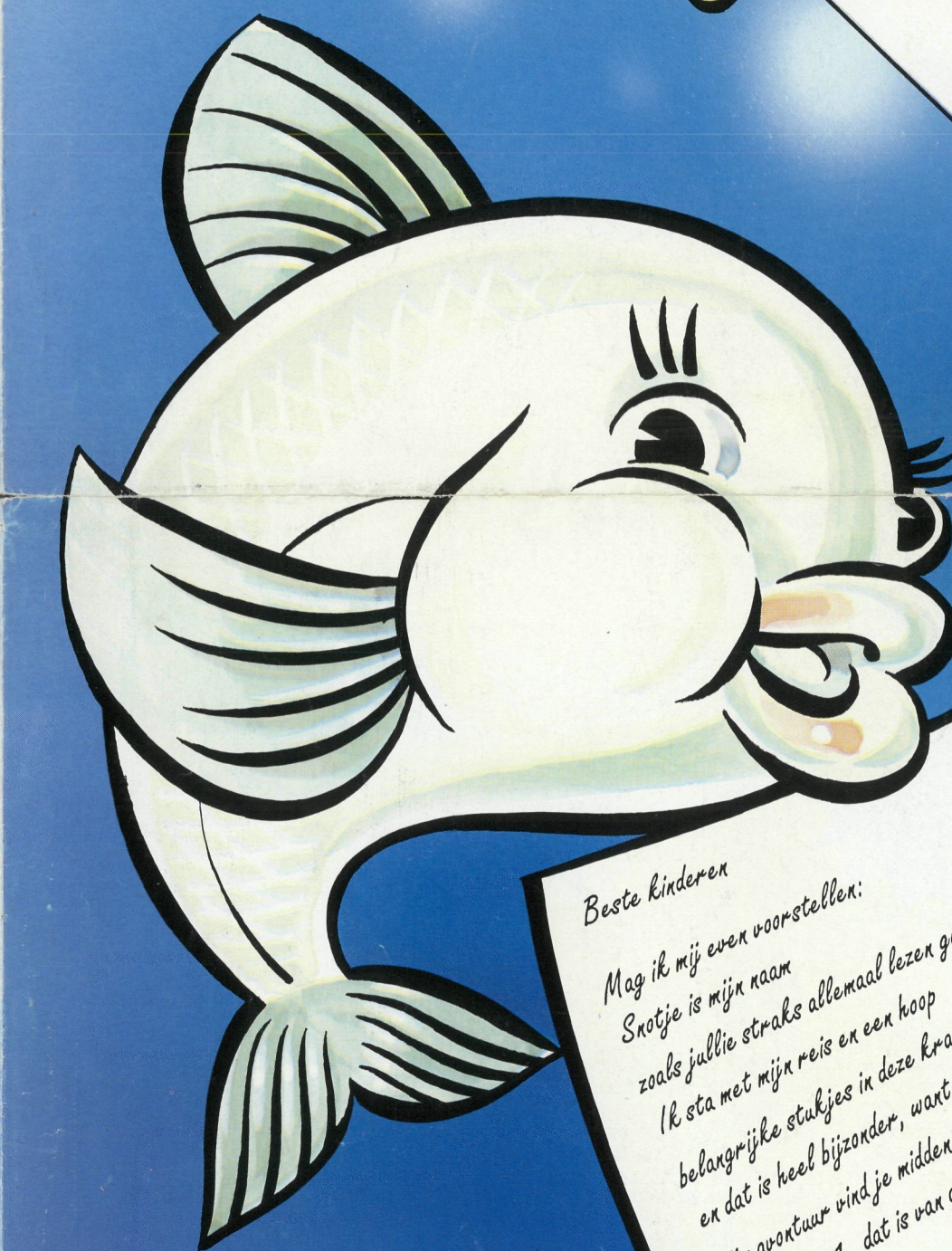
DE SCHONE-SCHELDE-SNOTTERKRANT

Deze krant wordt u aangeboden door de Lionsclub Walcheren, PZC-Grafische Bedrijven en Vink Rotadruk Axel ter gelegenheid van de ingebruikname van de nieuwe kleuren rotatiepers te Axel.

Realisatie: PZC Grafische Bedrijven
Ontwerp en druk: Vink Rotadruk Axel
Tekeningen: Jan Colsen / Wim Gilbers
Tekst en ideeën: Anneke van den Doel
José de Kam - Zwigman
Litho's: ADC SCAN - Mechelen

SCHONE SCHELDE

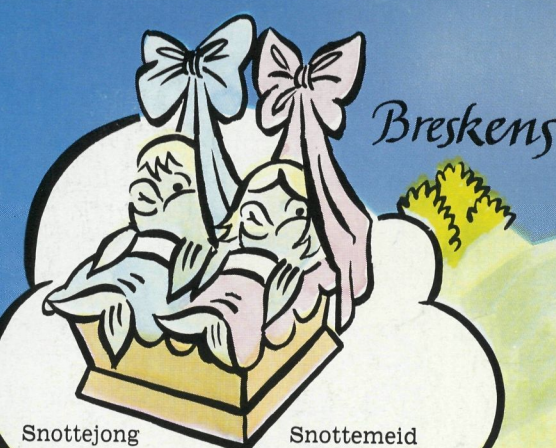
Snotterkrant

Beste kinderen
Mag ik mij even voorstellen:
Snotje is mijn naam
zoals jullie straks allemaal lezen gaan
Ik sta met mijn reis en een hoop
belangrijke stukjes in deze krant
en dat is heel bijzonder, want
mijn avontuur vind je middenin
bij nummer 1, dat is van alles het begin.

Een dikke snotterkus
van Snotje.

Noordzee

Snottejong Snottemeid

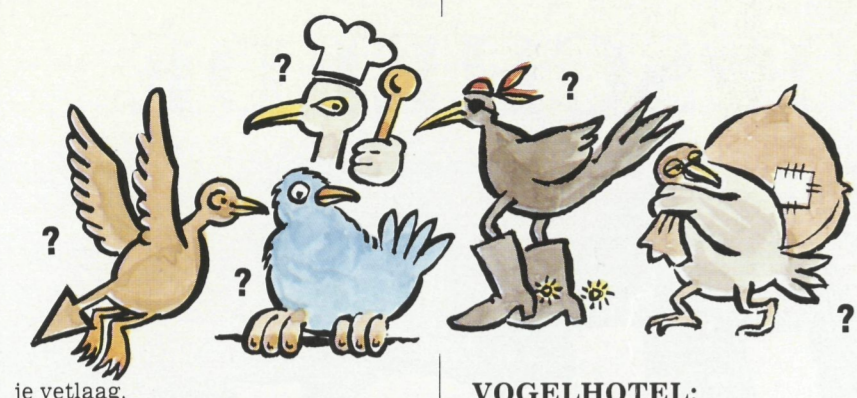
Eens zal het in de rivier DE SCHELDE weer een echt sprookje zijn. Sprookjes zijn soms eng en naar. Maar ... sprookjes lopen altijd goed af. Dit VERHAAL van SNOTJE wordt dus vast nog weleens het SPROOKJE van SNOTJE. Een sprookje dat eindigt met deze zin:
Alles wat in DE SCHELDE groeit en bloeit leeft nog lang en heel gelukkig...

HO STOP, VERBODEN TE ETEN

Mensen mogen geen lamsoor en zee-kraal meer eten uit de Westerschelde. Mosselen en garnalen zijn er be-slist ongezond. In sommige gebie-den zit opvallend veel radio-activi-teit. En op verschillende plaatsen kun je maar beter niet zwemmen. De Schelde is de vuilste rivier van West-Europa. Dat geldt ook voor het zand en slib. Daar blijven name-lijk die 'zware metalen' in steken. Al die kleine onder-water-eters zitten er vol mee. En iedereen eet elkaar op. Dus ga maar na.

De planteneters op de schorren eten ook al vervuilde rommel. De schade wordt alsnog groter. Vooral CADMIUM raak je haast niet meer kwijt. Bij elke hap krijg je er meer van binnen. En het blijft zitten waar het zit: in je lever, je nieren of in

je vetlaag. Veel vissen hebben zweren of ge-zwelen. Zeehonden kunnen geen jonkies meer krijgen. Alle 'Schelde-toeristen' en vaste bewoners raken propvol vergif. In sommige dieren zit wel duizend keer zoveel troep als in het water. Zo'n eethuis moet eigen-lijk gesloten worden. Maar hoe leg je dat uit aan die hongerige eters te land, ter zee of in de lucht?

• In het rijtje hiernaast noemen we een paar vaste mee-eters.

Welke vogels kun je vinden?

• pijlstaart • steenloper • zwarte ruter • visdief • kokmeeuw • ber-genaar • rietstrandloper

VOGELHOTEL: KWETTERENDE HONGERLAPPEN

's Winters logeren er rond de Wester-schelde wel honderdduizend vogels. Vogeltellers hebben er ook weleens honderdvijftigduizend gezien. Het is dan ook een heel bijzonder vogel-hotel. Sommige loge'e's komen uit het koude noorden. Zoals Groenland, Rusland, Alaska. Ze overwinteren in het warme Afrika. En het Westerschelde-gebied kunnen ze prima uit-rusten. En zich een nieuwe vetlaag eten. Daarna trekken ze verder.

Andere vogelsoorten vinden onze winters goed genoeg. Die blijven tot het voorjaar wordt. En veel vogels vinden het een prachtig stukje om te broeden. Als al dat jonge spul uit het ei kruipst is de Scheldebuurt niet een supergrote kraamafdeling. Met piepen en kwetterende hongerlap-pen. Wie graag rustig in 'n eentje tafelt zit hier beslist verkeerd.

REUZEN SNACKBAR

De Westerschelde is net een reuzen snackbar. Dat komt vooral door de slikken en zandplaten. Elke vloed verdwijnen ze onder water. Bij eb vallen ze droog. Zo te zien is er niks an. Er groeit geen spriet. Maar ondergronds is het een geblupper en gebliep van jewelste. Er zitten wadpijpen, zeeduizend-poten, weekdierjes en nog veel meer kleine eters. Mossels en garnalen leven net als zij van algen en plank-ton. Voor krabben en platvissen is er ook genoeg te pikken. Zolang het vloed is eet het 'onder water volk' el-kaar de oren van het hoofd.

Bij eb komen de platen en slikken weer boven water. Dan lijkt het er weer een doolie boel. Natuurlijk trap-pen de watervogels daar niet in. Zij weten precies wat er zoal te halen valt. Ja hapt u maar!

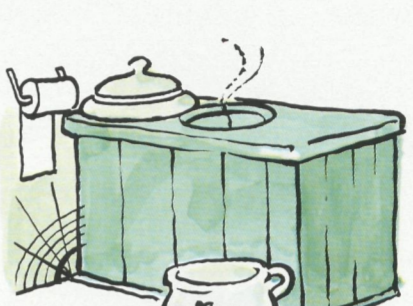
VERVUILER BETAALT: KASSA

In 1970 kreeg Nederland een belang-rijke wet. Je mag niet langer ver-vuuld water in het milieu lozen. Be-halve als je een vergunning hebt. En... elke vervuiler moet betalen. Huishoudens en beetje, een kan-toor of hotel behoorlijk meer. En vervuilde fabrieken zijn er vele duizenden guldens aan kwijt. Soms moet een bedrijf eerst zelf de ergste gifstoffen uit 'n afvalwater halen. Of het eruit LATEN halen. Ze krij-gen ook precies op WAT ze mogen lozen en HOEVEEL. Bij ons is best al een boel geregeld. Natuurlijk is het een hele kunst om iedereen te controleren. Men vindt de regels ook nog lang niet streng genoeg. Door alle milieu-groepen houden steeds meer mensen zich wat beter aan de regels. Bij de Bel-gen is de vervuiling vaak nog een grote puinhoop. Misschien willen ze wel maar het komt er niet van. Zo-doende zitten we niet enkel met on-ze eigen bende. De gifzool van 'de buurman' spoelt immers gewoon de grens over.

- Kan een land de watervervuiling in 'n eentje regelen?
- Welke vervuiling is ook niet bij de grens tegen te houden?
- Welke landen hebben met De Schelde te maken?

POEP EN PLASPIJP

Vroeger liet men zijn plas en plons-water gewoon weglopen. Wat wij door de WC spoelen werd ook buiten goegoid. Totdat de landman het als mest ging gebruiken. Zo kwamen er openbare 'berupruten'. Of een 'ton-netjes-baas'. Later kregen de huizen waterle-iding. En een WaterCloset (WC). Ze bedachten ook riolering. Maar al dat afvalwater ging nog steeds vies en vuil de vrije natuur in. Met ziekte-kiemen en al. Grachten, sloten en kanalen werden stinkend zwak. Waar veel mensen woonden braken epide-mieën uit.

Ziekten als cholera, tyfus en pest kosten telkens weer duizenden do-den. Tegenwoordig wordt het riool-water eerst zoveel mogelijk gezu-verd. In Zeeland is dat een van de taken van de WATERSCHAPPEN. Die hebben door de hele provincie school-water-fabrieken gebouwd. Vanaf 1995 moet al het afvalwater eerst naar zo'n waterzuivering. Dan moet ook het verste huisje in de pol-der een rioleringspijp hebben. Nu is dat nog niet overal geregeld.

NATTE BOEL

Vissen zijn niet de enige aardbewo-ners die van water leven. Of je nu de grootste olifant hebt of het kleinste grassprietje, alles moet drinken. Mensen hebben per dag ongeveer 2½ liter vocht nodig. Eten kun je wel even overslaan. Maar wie niet drinkt gaat dood. Met die 2½ liter drinken komen we er natuurlijk niet. We wassen en plassen dag en nacht. Elk huis heeft een douche en een WC. Potjes, pan-nen, ramen, kleren krijgen regelmatig een sopje. En zo zijn er nog wel meer natte karweitjes. Als je het doorelkaar uitrekent ge-bruikt iedereen in ons land zo'n 120 liter drinkwater per dag. Er hangen wel 14 miljoen landgoten aan de kraan. Dus reken maar uit.

HOE KUN JE WATER SPAREN:

Tuin sproeten of met de gieter? Autowassers met de tuinslang? Kraan laten lopen met tandenpoes-ten? Wat nog meer?

HARTIGE SLOK

Weet je dat de aarde vanuit de ruim-te net een waterige blauwe bol lijkt? We hebben dan ook drie keer zoveel water als land. Daar hoort ook de waterdamp in de lucht bij. Het grondwater telt natuurlijk ook mee. Nou niet meteen hoera roepen. Want het meeste van dat water is zout. Er is maar een ietse pietsje zoet water bij. Denk je dat we daar zo-maar bij kunnen? Nou vergeet het maar. Het grootste gedeelte van dat zoete water is namelijk stijf bevroren. Het zit bijvoorbeeld op de Noordpool en op de Zuidpool. Al dat ijs is zoet water. Probleemje dus. Want met dat zoute water kunnen we geen fluit beginnen.

WE VERLIEZEN GEEN DRUP

Maak je niet ongerust, het water op

de aarde raakt nooit op. Er is van-daag nog net zoveel water als miljoen-jaren geleden. Dat gaat zo: De zon verwarmt het water. Daardoor verdampst het. Dan wordt het water-damp. Die damp stijgt op. Soms zie je het niet meer. Dan is het vochtige lucht. Dat voel je enkel. Maar wolk-zie je wel. Uiteindelijk komt al-les weer naar beneden. Dan valt er REGEN of HAGEL, het MIST of het SNEEUW. Als water op het land valt zakt het naar de bodem. Dat is 'grondwater'. Het stroomt langzaam naar zee. Of het komt eerst in sloten of rivieren terecht. Die gaan uitein-delijk ook naar de zeeën. En dan be-gint alles weer van voren af aan. Dat gaat zo eeuwig door. Zelfs als het wa-ter bevroest gaat er geen druppel verloren.

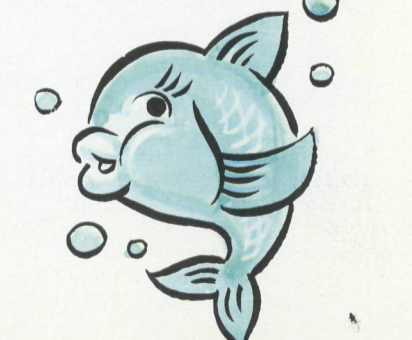
VRAAG KRUIS HET GOEDE ANTWOORD AAN:

De Schelde mondt uit in de Noord-zee. Hoeveel landen moeten er meehel-pen om de Noordzee weer schoon te krijgen? □ twee? □ vier? □ meer?

Frankrijk, Gouy.

Dit is het verhaal van een vis en niet zomaar een vis. Beslist niet. Het is het verhaal van een visje, dat geboren is in Frankrijk, bij het plaatsje Gouy. Vissen worden natuurlijk niet thuis of in het ziekenhuis geboren, maar in het water. Onze vis is gebo-ren in de rivier de Schelde. En om-dat het visje in Frankrijk is geboren kreeg hij een echte Franse naam van zijn vader en moeder. Ze noemden hem SNOTTER en dit is hem.

Omdat de rivier zo heel erg druk is zijn de mensen bang voor botsingen of andere ongelukken. Sommige schepen hebben stoffen aan boord die behoorlijk vies of gevaarlijk zijn. Als zolts in het water komt of ont-ploft kan er een ramp gebeuren. Vo-gels en vissen gaan dood. Nou ja, al-es en iedereen in de buurt kan dan iets ergs overkomen. Zo'n ramp heeft een heel speciale naam, een hele moeilijke naam. We noemen dat een MILIEU-RAMP.

Snotje zwemt nu in het breedste deel van de rivier de Wester-schelde. Nog eventjes en dan heet het de Noordzee. Er biggelt een traan over SNOTJE zijn wang. SNOTJE is een beetje verdrietig. Zoveel vissen-families verhuisd, zoveel ziekte-vissen. Gelukkig maar dat de mensen het nu allemaal weten. Nu zullen ze vast harder aan het werk gaan om zijn rivier zo schoon mogelijk te maken. De FRANSEN, de BELGEN en de NEDERLANDERS, allemaal met elkaar. Net zoals zij weleens in een groepje moet werken en samen be-slissingen moet nemen. Zo moeten de landen dat ook.

Intussen heeft SNOTJE een plan. Als hij later een kind krijgt dan zal hij zijn SNOTTEJONG en zijn SNOTTEMEID vertellen over de rivier en de reis die hij gemaakt heeft. Zij zullen vast ook de rivier gaan ontdekken. Alle kinderen van nu zijn dan ook misschien pappa en -mamma geworden. En al die papa's en mamma's weten dan hoe be-langrijk het is dat de Schelde een mooie schone rivier is. Dat helpt be-slist!

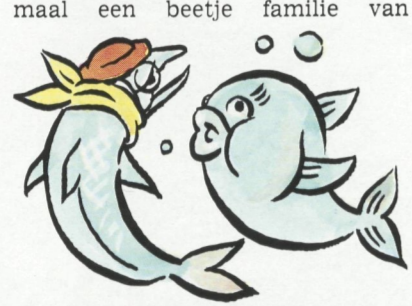
Als SNOTJE verder zwemt ziet hij dat er een groot feest aan de gang is. Nieuwsgierig zwemt SNOTJE er op af. Er zijn wel duizend garnaaltes geboren en even verderop tongetjes. Nee geen mensentongen, maar vis-sen en die heten tong. De vaders en de moeders van de jonge garnaaltes roepen hem. SNOTJE begrijpt er he-lemaal niets van, want iedereen schreeuwt door elkaar. Ze roepen dat er vroeger nog veel meer baby-garnalen werden geboren. Maar nu niet zoveel meer. Ze zijn bang dat dit toch een beetje van de vieze rivier komt. En dat is ook zo.

Doen wij dan helemaal niets om de rivier schoon te houden? Ja, daar werken we hard aan. Bij ons in Zeeland wordt bijna al het poep en plas-water water schoongemaakt voor-dat het in de Westerschelde stroomt. Maar uit onze fabrieken komt ook best een boel afvalwater. Daarin zit nog een hoop schadelijk spul.

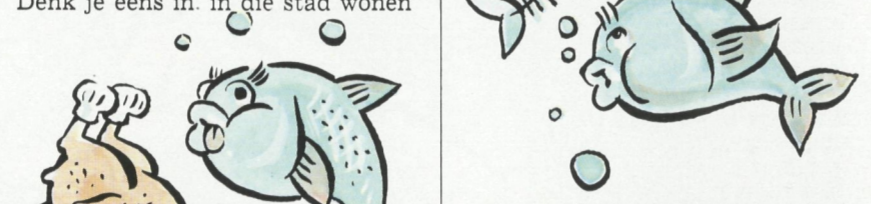
Deze rivier is trouwens net een grote mond. Alle schepen die naar de havens moeten hapt hij naar binnen. Vaak zijn dat hele grote zeeschepen of kleinere kustschepen. En er kom-en ook motorbootjes en zeil-bootjes. Daar tussendoor varen de verboden heen en weer. Aan de kant van de Westerschelde zijn stranden. Daar gaan natuurlijk ook veel mensen naar toe. Al die sche-pen en zwemmers en zonnabaders zorgen er samen voor dat de rivier rijk weer vliezer en vliezer wordt.

NEDERLAND Nu komt SNOTTEKE weer bij een grens. Ditmaal is het de grens tus-sen België en Nederland. De rivier wordt snel breder en hij krijgt een stukje voor zijn naam. De Schelde wordt WESTERSchelde. En SNOT-TEKE? Die krijgt een echte Nede-rlandse naam. Hij heet nu SNOTJE. Dit wordt het laatste deel van SNOTJE zijn reis. Want als hij de Westerschelde helemaal afzweemt, dan komt hij in de Noordzee. Is et water al wat lekkerder SNOTJE. Eigenlijk wel. Er is nu een heéleboel zuurstof in het water. Maar SNOTJE ziet niet dat er nu ook een heéleboel CADMIUM en ander vergif naar de bodem zinkt. En er klopt iets niet. SNOTJE heeft gehoord van zijn overgroot-vissevadervader, dat er vroeger heel veel soorten vissen woonden in de Westerschelde. Alle-maal een beetje familie van

SNOTJE. Zoals zijn oom de Schel-vis, zijn tante Spiering en tante Ans-jovis, zijn neefjes Spriet en Sprot. Zij zijn allemaal verdwenen omdat ze niet langer konden leven in de rivier. De familie Bot en Paling, die wonen er nog wel. Maar ze zijn wel heel vaak ziek. Weet je wie hier eerst ook woonden? De zeehond en de bruin-vis. Maar die zijn van schrik snel ver-huisd.

In Frankrijk had SNOTTEKE van die mooie fabrieken gezien om het water te zuiveren. Maar hier waren er helemaal niet zoveel. Dat is heel dom van België. En weet je wat zo vervelend is? De rivier stroomt, en als het water stroomt houdt dat niet ineens op bij de grens. Daar staan geen schoonmakers om de rivier he-lemaal schoon te maken voor het vergif in Nederland komt. Daarom zijn wij in Nederland wel eens goed boos op onze buren de Belgen. Die moeten geen rommel van de ri-ver naar de bodem zinken. En er klopt iets niet. SNOTTEKE moet alleen door het riool. Maar ook door stoffen die de fabrieken in de Schelde lozen. LOZEN betekent dat je iets kwijt wil

raken en dat is nu precies wat de fa-brieken willen. De fabrieken weten niet zo goed wat ze met hun afval moeten doen en LOZEN dat in de Schelde. Dat is pas echt gevaarlijk SNOTTEKE! Die stoffen heten bij-voorbeeld LOOD - CHROOM - KWIK - KOPER - CADMIUM. Men-sen, en zeker jouw vriendjes die in de Schelde leven worden hier doodziek van. anderhalf miljoen mensen. En al die plasjes en poep stromen zo de rivier in. Een vis die kippevel krijgt, dat gebeurt nu bij SNOTTEKE. Zwem maar gauw door SNOTTEKE en kijk of het ginds beter is.

BELGIË Er gebeurt iets heel belangrijks. SNOTTER zwemt de grens over van Frankrijk naar België. Misschien ben je zelf ook weleens bij de grens geweest. Dan zie je de douane. Soms willen ze je paspoort zien. De douane wil dan goed opletten wie er in hun land komen en wat de men-sen meebrengen. Met een grens in het water is dat anders. SNOTTER

zwom gewoon de grens over. Samen met het vieze water dat ook gewoon door stroomt. Iets veranderde wel, SNOTTER werd SNOTTEKE, een echte Belgische naam. Het was wel even schrikken voor SNOTTEKE. Hij was samen met het vieze water meezwommen maar het leek of het water nog steeds viezer werd. SNOTTEKE besloot om eens even een luchtje te gaan scheppen. Alle Belgen nog aan toe. SNOTTEKE begon luid te smikken. Niet alleen omdat het allemaal zo droevig was. Maar ook omdat er maar heel weinig zuurstof in het water zat. ZUUR-STOF, wat is dat nu weer? Alle men-sen, alle dieren hebben zuurstof no-dig. Als wij ademhalen dan halen we zuurstof in. Voor de rivier de Schel-ve is voldoende zuurstof in het water ook heel belangrijk. Als wij geen zuurstof hebben gaan wij dood en eigen-lijk gaat een rivier dan ook een beetje dood.

voordat het in de Schelde komt. Dat noemen we ZUIVEREN. Dat is heel knap verzonnen van de mensen. Maar ze kunnen nog niet AL het vie-ze water schoonmaken. Daarom SNOTTER is het water niet meer zo helder en smaakt het beslist anders.

WATERZUIVERING: GEWOON EEN KWESTIE VAN NA-APEN

Een gezonde sloot of rivier kan best wat koffleprut en poep aan. In bui-tenwater zitten namelijk bacteriën. Die leven van dit soort afval. Ze ma-ken er weer water van, koolzuur en andere ongevaarlijke stoffen. Ze hebben er wel een hoop zuurstof voor nodig. Zodra er te veel afval is komen er problemen. Het water kan niet meer ademen. Het gaat rotten en stinken. Planten en vissen gaan dood. Dat geeft weer nieuw afval. Op het laatst is het water zelf ook dood. Vandaar die waterzuivering. Eerst zeven ze de stukjes eruit. Dat malen ze fijn. Dan moet het water rusten. Zo zakken zand en zware deeltjes naar de bodem van de zinkbak. Daarna apen ze gewoon de natuur na. Ze brengen miljarden en miljard-bacteriën in het water. En ook extra veel zuurstof. Helas lusten de bacteriën niet alles. Zo is Olie op het water echt doffe ellende. Dat sluit het water af, dus raakt de zuur-stof op. Fosfaten (wasmiddelen) zijn kunststof voor algen. Zo raakt ook de zuurstof op. En lood, kwik, cad-mium enzo blijven altijd en overal een ramp.

